

**Pravda a „věc“**

**Ladislav Hejdánek**

This is a part of the original document:

[2003](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2003](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 12. 7. 2003
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 12. 7. 2003

## Pravda a „věc“

To, co pro Sókrata platilo u problému jednoty toho, co je spravedlivé, můžeme aplikovat na jiný problém, totiž problém pravdy. Nejde přece opět primárně o to, co je například pravdivé (třeba ten či onen výrok, to či ono pojetí atp.), nýbrž co je pravdivé. To však nemůžeme simplifikovaně chápat jako dotazování po tom, co je všem pravdivým výrokům, pojetím atd. společné, tj. nejde nám o obecnou charakteristiku celé jejich množiny ani o nadřazený rod, protože pak bychom předpokládali, že každý pravdivý výrok nebo každé pravdivé pojetí v sobě obsahuje něco z pravdy, tedy že ten kousek pravdy „má“ jako svou část, svou složku. O „shodě“ celého výroku s „věcí“, jak to nabízí nejrozšířenější výměr pravdy, nemůže pochopitelně být ani řeči, protože výrok jakožto výrok se tomu, o čem vypovídá, nijak nepodobá. To, jak se každý pravdivý výrok vztahuje k nějaké „věci“, tj. ke svému „předmětu“, je právě pro něj specifické a tím se odlišuje od jiných pravdivých výroků. A protože nemůžeme onu „věc“, k níž se vztahuje a o níž vypovídá, považovat za měřítko či míru pravdivosti (neboť pak by pravda byla závislá na tom, co jest, a každá „věc“ by měla svou pravdivost založenou v sobě – takže třeba každá „lež“ nebo každý „omyl“ by měly také svou vlastní „pravdivost“ založenou a danou tím, že se staly skutečnou lží a skutečným omylem), musíme předpokládat, že vedle zmíněného vztahu každého pravdivého výroku k nějaké „věci“, o které vypovídá, se každý pravdivý výrok nutně vztahuje ještě k něčemu jinému, totiž právě k „pravdě“. Pravda pak je normou a kritériem jak oné pravdivosti pravdivého výroku, tak kritériem toho, k čemu se tento výrok vztahuje a o čem vypovídá, tj. věci samé.

Že nemůže žádná „věc“ být jediným a tím méně posledním kritériem pravdivosti výroků, které o ní vypovídají, a že nemůže být zejména kritériem nějaké své vlastní „pravdy“ či „pravdivosti“, vyplývá už z toho, že takovou „věcí“ může být také myšlenka, poznatek, výrok nebo tvrzení, pojetí či teorie, neboť pak by se takové pojetí „pravdy“ buď samo potvrzovalo nebo samo popíralo. Zdá se proto jako zcela nezbytné oddělení věcí (samozřejmě všeho druhu, tedy také myšlenek, výroků, teorií atd.) na jedné straně od „pravdy“ na straně druhé. Je to vlastně něco podobného, jako když všechny myšlenky oddělíme od „LOGU“, v němž jedině se myslící a jeho myšlení může pohybovat, když vskutku myslí. Pohybovat se myšlenkově ve světě LOGU! Je to vlastně do jisté míry analogie toho, že k tomu, abychom se mohli pohybovat fyzicky, musíme mít k dispozici příslušný prostor. Tak jako si prostor (nebo čas) kolem sebe nevytváříme tím, že se pohybujeme, ale naopak ten prostor (a čas) potřebujeme, abychom se vůbec pohybovat mohli, tak je tomu s LOGEM (smyslem), a také s Pravdou. Abychom mohli vyslovit pravdivý výrok o něčem, pak to „něco“ musí nějak „být“, ale kromě toho potřebujeme k samému výroku resp. k jeho myšlení a vyslovení LOGOS (mysl, tj. svět LOGU, svět smyslu), a aby ten výrok mohl být pravdivý, potřebujeme k tomu nějaké prostředí, v němž to je možné – a to prostředí umožňuje a zakládá Pravda. (Podobně je tomu např. s časem: aby se něco mohlo pohybovat resp. měnit, potřebuje k tomu mít dostatek „času“ – a to znamená, že ten čas musí odněkud přicházet, nemůžeme si tedy čas myslet jako „něco“ daného, předmětného. S prostorem to je poněkud komplikovanější, protože jsme si navykli – zejména po Newtonovi – myslet prostor jako o sobě nehybný, jen pohyb umožňující. Tento předsudek ovšem musíme opustit a nadále myslet prostor dynamicky, jako něco, co se před námi otvírá, abychom v něm mohli postoupit dál. Rozhodně však nelze myslet prostor jako něco, co si sami otvíráme svých pohybem.)

(Písek, 030712-2.)